

Ενότητα 3^η Επαγγέλματα των αρχαίων Αθηναίων

Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ οἱ κατοικοῦντες
ἐτέρας πόλεις,
πολλὰ ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ,

ἵνα πορίζωνται τὰ ἀναγκαῖα:
Ναυσικύδης ὢν ναύκληρος
ἐσπούδαζε
περὶ τὴν τροφήν τοῦ σώματος ἑαυτοῦ
καὶ τοῖς οἰκείοις,
τοῦτ' αὐτὸ δὲ ἐποίουν
Ξένων ὁ ἔμπορος καὶ Ξενοκλῆς ὁ
κάπηλος.
Πολύζηλος ἔτρεφεν ἑαυτὸν καὶ
οἰκέτας
ἀπὸ ἀλφιτοποιίας,
ἔτι δὲ πολλάκις
ἐλειτούργει τῇ πόλει.

Γλαύκων ὁ Χολαργεὺς ἐγεώργει

καὶ ἔτρεφε βοῦς,
Δημέας δὲ διετρέφετο
ἀπὸ χλαμυδουργίας,

οἱ πλεῖστοι δὲ Μεγαρέων ἀπὸ
ἐξωμιδοποιίας.

Οὐκ ὀλίγοι τῶν πολιτῶν ἐξαμάνθανον
τέχνην τινά,
οἷον τὴν (τέχνην) τῶν λιθοξόων,
κεραμέων, τεκτόνων, σκυτοτόμων,

καὶ ἐξεργάζοντο πλεῖστα ἐπιτήδεια τῷ
βίῳ.

Οἱ Αθηναῖοι, ὅπως καὶ αὐτοὶ που
κατοικοῦν στις ἄλλες πόλεις,
ασκοῦν πολλὰ επαγγέλματα στη ζωὴ
τους,
για νὰ εξασφαλίζουν τὰ ἀναγκαῖα:
Ὁ Ναυσικύδης που ἦταν πλοιοκτήτης,
μεριμνοῦσε

για τὴ συντήρηση τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ καὶ
τῶν δικῶν του,

καὶ τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἔκαναν
ὁ Ξένων ὁ ἔμπορος καὶ ὁ Ξενοκλῆς ὁ
μικροπωλητής.

Ὁ Πολύζηλος συντηροῦσε τὸν ἑαυτὸ
τοῦ καὶ τοὺς οἰκιακοὺς τοῦ δούλους
μὲ τὴν παρασκευὴ κριθάλευρου,
καὶ ἀκόμα μερικές φορές
προσέφερε δημόσια υπηρεσία στὴν
πόλη μὲ δικά του χρήματα.

Ὁ Γλαύκων ἀπὸ τὸ Χολαργὸ ἦταν
γεωργός
καὶ ἔτρεφε βόδια,

ὁ Δημέας ζοῦσε
ἀπὸ τὴν τέχνη τῆς κατασκευῆς
χλαμύδων,

καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς
Μεγαρεῖς ἀπὸ τὴν τέχνη τῆς
κατασκευῆς ἐξωμίδων.

Ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς πολῖτες μάθαιναν
καλὰ κάποια τέχνη,

ὅπως τὴν τέχνη τοῦ μαρμαρά,
τοῦ κεραμέα, τοῦ μαραγκοῦ, τοῦ
τσαγκάρη,

καὶ εξασφάλιζαν πάρα πολλὰ
ἀναγκαῖα ἀγαθὰ γιὰ τὴ ζωὴ τους.

Νοηματική απόδοση κειμένου

Ο Ξενοφώντας στο κείμενο αυτό αναφέρει τα επαγγέλματα των Αθηναίων αλλά και των κατοίκων άλλων ελληνικών πόλεων, οι οποίοι ασκώντας τα μπορούσαν να εξασφαλίζουν τα απαραίτητα για να ζουν. Μάλιστα αναφέρει και ονόματα ανδρών (Ναυσικύδης, Ξένων, Πολύζηλος, Γλαύκων, Δημέας) που φρόντιζαν να συντηρήσουν τους εαυτούς τους και τους δικούς τους ανθρώπους. Τα επαγγέλματα που αναφέρονται είναι: του ναυκλήρου, του εμπόρου, του μικροπωλητή, του οικιακού δούλου, του γεωργού, του εκτροφέα ζώων, του κατασκευαστή χλαμύδων, του κατασκευαστή εξωμίδων, του τεχνίτη των μαρμάρων και των κεραμικών, του μαραγκού και του τσαγκάρη, του βυρσοδέψη.

Ετυμολογικά

Ετυμολογία: κλάδος της γλωσσολογίας που ερευνά την καταγωγή και την ιστορία των λέξεων, προσπαθώντας να βρει τον αρχικό τύπο ή την αρχική σημασία τους. Ο όρος προέρχεται από τη λέξη έτυμον που σημαίνει «η αρχική ρίζα κάθε λέξης και η αρχική της σημασία, όπως προκύπτει από τη ρίζα αυτή» (έτυμος στην α.ε. σημαίνει «αληθινός, πραγματικός, βέβαιος»). Οι περισσότερες λέξεις προέρχονται από τις δύο βασικές διαδικασίες σχηματισμού μιας λέξης, την παραγωγή και τη σύνθεση.

Παραγωγή → παράγωγες λέξεις Σύνθεση → σύνθετες λέξεις
--

Παραγωγή ονομάζεται η δημιουργία μιας λέξης από κάποια άλλη που ήδη υπάρχει: τέκτων > τεκτονικός, παιδί > παιδικός, γράφω

Σύνθεση είναι η ένωση δύο ή περισσότερων λέξεων, ώστε να σχηματιστεί μία νέα λέξη: άνθος + κήπος = ανθόκηπος

Πρωτότυπη ονομάζεται η λέξη από της οποίας το θέμα σχηματίζεται με παραγωγή μία άλλη λέξη.

Παράγωγη λέγεται η λέξη που προέρχεται από μία πρωτότυπη. Οι παράγωγες λέξεις σχηματίζονται από τις πρωτότυπες με την προσθήκη των παραγωγικών καταλήξεων: Το αρχικό θέμα από το οποίο προέρχεται μια σειρά από παράγωγες λέξεις με διάφορους σχηματισμούς λέγεται ρίζα. Συχνά λέξεις που έχουν τη ίδια ρίζα έχουν διαφορετικό θέμα.

Ριζική λέγεται η λέξη που δεν παράγεται από κάποια άλλη λέξη, αλλά σχηματίζεται απευθείας από μία ρίζα με τη προσθήκη μιας κατάληξης: (ρίζα) γραφ- + (κατάληξη) -ω = γράφω

Ομόρριζες ονομάζονται οι λέξεις, απλές ή σύνθετες, που προέρχονται από την ίδια ρίζα: π.χ. (ρίζα) ναύς: (= πλοίο), ναυτικός, ναύλα.

Σύνθετη ονομάζεται η λέξη που σχηματίζεται από δύο άλλες (ριζικές, πρωτότυπες ή παράγωγες) λέξεις. Οι δύο λέξεις που ενώνονται και σχηματίζουν μία σύνθετη λέγονται συνθετικά μέρη.

Απλή είναι κάθε λέξη που δεν είναι σύνθετη.

1. Να βρείτε μέσα στο κείμενο ποια σύνθετη λέξη έχει ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες: λίθος, χλαμύς, έργον, τρέφω, ζήλεια.

2. Να κατατάξετε τις παρακάτω λέξεις σε απλές και σύνθετες: πόλις, ναύκληρος, έμπορος, βίος, σκυτοτόμος, εύτραφής, πολίτης.

3. Να αντιστοιχήσετε τις πρωτότυπες λέξεις της στήλης Α με τις παράγωγές τους στη στήλη Β:

Α'	Β'
ἐπιτηδεύω	σπουδάζω
σῶμα	τεχνίτης
σπουδή	ἐπιτήδευμα
τέχνη	εὐτραφής
τρέφω	σωματικός

Γραμματική

1. Να τονίσετε τις παρακάτω λέξεις, εφαρμόζοντας τους κανόνες τονισμού: *μηκος, πολις, εμπορος, ναυκληρος, τεχνην, νησοι, δουλος, σωμα, δουλων, οινος, πλουτος, καπηλος.*

2. Να σημειώστε τόνους και πνεύματα στις ακόλουθες λέξεις: *καθηκον, οικειος, διαμετρος, ηρωων, ωραιοι, αγαθος, ημεις, οτι, Ελλας, οιμωγη, Ευβοια, ριπτω, υψηλος, αγιωτερος, ηττα, λογων, πληθος, φευγε, θρηνος, τοιχος, χειμωνες, μαθητων, πεμπω, πιστευω, γιγνωσκετε, κινδυνου, απιστος, αμπελω, κωνος, αγκυραι, διδασκαλος, διδασκαλους, δουλοι, Θηβαιοι, δυναμεθα, παιδες, γενναιοι, δικαιος.*

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Να αναφέρετε στηριζόμενοι στο κείμενο επαγγέλματα των αρχαίων Αθηναίων:

Τα επαγγέλματα που αναφέρονται στο απόσπασμα του Ξενοφώντα είναι τα εξής: ναυτικός, πλοιοκτήτης και κυβερνήτης εμπορικού πλοίου (ναύκληρος), έμπορος, μικροπωλητής (κάπηλος), παρασκευαστής κριθάλευρου (από αλφιτοποιίας... έτρεφε), γεωργός (εγεώργει), κτηνοτρόφος (βους έτρεφε), κατασκευαστής ενδυμάτων χλαμύδων και εξωμίδων (από χλαμυδουργίας διετρέφετο, από εξωμιδοποιίας), μαρμαράς, πελεκητής (λιθοξόων), κεραμοποιός, αγγειοπλάστης (κεραμέων), οικοδόμος, ξυλουργός (τεκτόνων), βυρσοδέψης, τσαγκάρης (σκυτοτόμων).

2. Σε ποια επαγγελματική δραστηριότητα διακρίθηκαν οι Αθηναίοι εξαιτίας της αδυναμίας της γης τους να τους συντηρήσει; Ποια επαγγέλματα που αναφέρονται στο κείμενο σχετίζονται με αυτή τη δραστηριότητα;

Η αδυναμία της αττικής γης να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες των κατοίκων έκανε τους Αθηναίους, για να εξασφαλίσουν τα προς το ζην, να στραφούν σε άλλες δραστηριότητες, στις οποίες διακρίθηκαν. Η θάλασσα προσέφερε πολλές επαγγελματικές διεξόδους. Υπήρχαν οι ναύκληροι, οι ιδιοκτήτες και κυβερνήτες πλοίων, οι οποίοι συχνά διεξήγαν το θαλάσσιο εμπόριο. Επιπλέον οι έμποροι ασχολούνταν με εισαγωγές και εξαγωγές, ενώ οι κάπηλοι με το λιανικό εμπόριο. Μεγάλη άνθηση στην αρχαία Αθήνα γνώρισαν επίσης οι βιοτεχνίες που επεξεργάζονταν αγαθά, όπως για παράδειγμα άλφιτα (κριθάλευρο) ή κατασκεύαζαν αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως ενδύματα, υποδήματα και κεραμικά. Τέλος, ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού απασχολούνταν σε οικοδομικές εργασίες.